

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 159/2020-59

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpenej advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., Štefánikova 8, Bratislava, v menej ktorej koná konateľ a advokát JUDr. František Sedlačko PhD., LL.M., proti postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 2116/96 takto

rozhodol:

1. Postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 2116/96 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajský súd v Košiciach **je povinný** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie **11 000 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **519,39 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky **nevýhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 20. mája 2019 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 2116/96. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a aby jej priznal primerané finančné zadostučinenie 15 000 eur, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 159/2020-44 zo 16. apríla 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a pripojeného spisu krajského súdu vyplýva, že právna predchodkyňa sťažovateľky sa žalobou doručenu krajskému súdu ako súdu prvej inštancie 14. októbra 1996 pôvodne domáhala od žalovanej ako ručiteľky zaplata sumy 307 962,43 eur (pôvodne 9 277 676,07 Sk) s príslušenstvom z titulu nesplatenia poskytnutého úveru na základe štyroch úverových zmlúv. Sťažovateľka uvádza, že do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo v jej veci právoplatne rozhodnuté, a teda konanie od podania žaloby trvá vyše 22 rokov. Krajský súd síce rozhodol o pôvodnej žalobe, a to rozsudkom č. k. 14 Cb 2116/96-296 z 30. júla 2010, avšak Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd odvolací na základe odvolania žalovanej predmetný rozsudok zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

4. V ďalšom priebehu napadnutého konania krajský súd v súlade s usmernením odvolacieho súdu nariadil znalecké dokazovanie v odbore písomoznalectva, ktoré bolo realizované od decembra 2011 (keď súd ustanovil znalca) do apríla 2014 (keď bol znalecký posudok doručený súdu). Sťažovateľka následne realizovala čiastočné späťvzatie žaloby z dôvodu čiastočného uspokojenia jej nároku predajom nehnuteľnosti v dražbe a krajský súd v rozsahu tohto späťvzatia konanie sčasti zastavil.

5. Z oznámenia sťažovateľky doručeného ústavnému súdu 26. mája 2020 vyplýva, že napadnuté konanie bolo právoplatne skončené. Krajský súd rozsudkom č. k. 14 Cb 2116/96-548 z 18. septembra 2019 žalobe vyhovel a toto rozhodnutie bolo po odvolaní žalovanej potvrdené rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 3 Obo 5/2020 z 29. apríla 2020. Predmetný rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 8. júna 2020.

6. Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľka naďalej nedomáha, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať bez zbytočných prieťahov, ale vo zvyšnej časti zotrváva na podanej ústavnej sťažnosti.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Proti postupu krajského súdu v napadnutom konaní podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

- a) krajský súd dosiaľ (ku dňu podania ústavnej sťažnosti, pozn.) právoplatne nerozhodol o jej žalobe ani po viac ako 22 rokoch,
- b) niet iného súdu ani iného efektívneho a účinného prostriedku právnej ochrany, ktorý by odstránil stav porušovania základných práv sťažovateľky vyvolaný nečinnosťou krajského súdu,

c) jej vec nemožno považovať za právne zložitú a doterajšia dĺžka napadnutého konania nie je vyvolaná ani jej správaním; naopak, sťažovateľka opakovane žiadala súd o určenie termínu pojednávania,

d) za priet'ahy v napadnutom konaní je zodpovedný krajský súd, ktorý svojím nekonaním spôsobil, že nedošlo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky, v ktorej sa dlhodobo nachádza, v dôsledku čoho boli porušené práva sťažovateľky uvedené v bode 1 odôvodnenia tohto nálezu.

III.

Vyjadrenie krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

8. Krajský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril len strohým uvedením prehľadu podstatných procesných úkonov, ktoré boli v napadnutom konaní uskutočnené, a na výzvu ústavného súdu predložil na vec sa vzťahujúci súdny spis .

III.2. Replika sťažovateľky:

9. Sťažovateľka vo svojej replike plne zotrvala na podanej ústavnej sťažnosti, poukázala na bezprecedentnú dĺžku súdneho konania a zdôraznila neschopnosť krajského súdu konať hospodárne, rýchlo a efektívne počas 22 rokov.

10. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov konania a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na jej tvrdení, že krajský súd svojou nečinnosťou v napadnutom konaní spôsobil zbytočné priet'ahy.

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

13. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa sporová strana obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

14. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (podľa § 6 mal súd v konaní postupovať v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná; § 100 ods. 1 súdu prikazoval, že len čo sa konanie začalo, mal v ňom súd i bez ďalších návrhov postupovať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá). Podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je táto povinnosť *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie strany sporu a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci (predmet sporu) a jej význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

16. Ústavný súd z podanej ústavnej sťažnosti a predloženého spisu krajského súdu vedeného pod sp. zn. 14 Cb 2116/96 zistil, že konanie začalo podaním žaloby 14. októbra 1996, pričom prvý rozsudok vydaný 30. júla 2010 odvolací súd zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd následne vo veci rozhodol v poradí druhým rozsudkom z 18. septembra 2019, ktorý odvolací súd potvrdil, a tento nadobudol právoplatnosť 8. júna 2020. Napadnuté konanie je teda ku dňu rozhodovania o ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

17. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom napadnutého konania bol obchodnoprávny spor o zaplatenie pohľadávky, ktorá vznikla nesplatením úveru. Obchodnoprávne spory predstavujú bežnú agendu všeobecných súdov, preto z právneho hľadiska nemožno hovoriť o zložitosti veci. Pokiaľ ide o faktickú zložitosť tohto konkrétneho sporu, je možné pripustiť, že potreba vykonať znalecké dokazovanie prispela k predĺženiu konania, ale ústavný súd hodnotí, že uvedenou skutočnosťou nemožno ospravedlniť neprimeranú extrémnu dĺžku súdneho konania v trvaní vyše 23 rokov.

18. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také správanie sťažovateľky ako strany sporu v napadnutom konaní, ktoré by prispelo k zbytočným prietahom.

19. Na tomto mieste ústavný súd poukazuje na tú skutočnosť, že samotná sťažovateľka sa stala stranou sporu až na základe uznesenia krajského súdu č. k. 14 Cb 2116/96-537 z 5. septembra 2018, ktorým súd rozhodol o procesnom nástupníctve v dôsledku zániku pôvodnej žalobkyne jej zlúčením so sťažovateľkou ako nástupníckou obchodnou spoločnosťou. Vzhľadom na to, že na strane sťažovateľky ako žalobcu v predmetnom spore išlo o univerzálnu sukcesiu právnickej osoby, je táto bezpochyby oprávnená uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prietáhov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo. Keďže pri zmene účastníkov konania nedochádza k vzniku nového procesnoprávneho vzťahu, ale k procesnoprávnemu nástupníctvu

do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu (m. m. I. ÚS 52/01, I. ÚS 102/05), ústavný súd vyhodnotil účasť sťažovateľky počas celého obdobia trvania napadnutého konania, čo má v konečnom dôsledku vplyv aj na určenie sumy finančného zadosťučinenia.

20. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup krajského súdu v napadnutom konaní, pričom konštatuje, že už zo samotnej dĺžky konania možno vyvodíť, že krajský súd v ňom nerešpektoval zásadu rýchlosti a efektívnosti súdneho konania a spôsobil tak extrémne prieťahy, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľné. I napriek skutočnosti, že právna neistota sťažovateľky už v čase rozhodovania ústavného súdu netrvá (m. m. IV. ÚS 221/04, II. ÚS 560/2016), je to práve extrémna povaha zistených prieťahov, ktorá opodstatňuje záver ústavného súdu o porušení čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na nesústredenú činnosť krajského súdu v napadnutom konaní, čoho dôkazom je napríklad vydanie opravného uznesenia k platobnému rozkazu, ktorý však bol zo zákona zrušený podaním odporu zo strany žalovanej. Následné predloženie spisu najvyššiemu súdu, ktorý opravné uznesenie zrušil, len predĺžilo konanie a prispelo tak k vzniku zbytočných prieťahov. O neefektívnom postupe krajského súdu svedčí aj tá skutočnosť, že jeho v poradí prvý rozsudok bol zrušený odvolacím súdom, ktorý konštatoval, že zatiaľ nebol preukázaný základ žaloby. Pozornosti ústavného súdu ďalej neušlo, že krajský súd predčasne predložil spis odvolaciemu súdu v súvislosti s odvolaním znalca proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o trovách znaleckého dokazovania bez toho, aby o ňom rozhodol sudca.

22. Aj vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cb 2116/96 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

23. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 eur, ktoré odôvodňuje bezprecedentnou dĺžkou súdneho konania a prihliadajúc na predmet sporu (zaplatenie pohľadávky) aj skutočnosťou, že do podania ústavnej sťažnosti nebolo v jej veci právoplatne rozhodnuté.

24. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Napriek skutočnosti, že sťažovateľka v súdnom konaní vystupovala až počnúc rokom 2018 ako právny nástupca pôvodného žalobcu v dôsledku univerzálnej sukcesie právnickej osoby (uznesenie krajského súdu z 5. septembra 2018, pozn.), vzhľadom na extrémnu povahu ústavným súdom zistených zbytočných prieťahov nemá táto okolnosť zásadný vplyv na jej nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

25. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti, berúc do úvahy predovšetkým neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ústavný súd považoval priznanie sumy 11 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku tohto rozhodnutia) a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

V.
Trovy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 519,39 eur (bod 3 výroku tohto rozhodnutia).

27. Ústavný súd vychádzal pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby (§ 11 ods. 3 vyhlášky) uskutočnený v roku 2019 predstavuje sumu 163,33 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušalom v sume 9,80 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 173,13 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2019. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a podanie stanoviska z augusta 2019), čo predstavuje sumu 519,39 eur.

28. Ústavný súd nepriznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 (oznámenia sťažovateľky z mája 2020) vzhľadom na to, že podanie neobsahovalo žiadnu novú argumentáciu, ktorou by sťažovateľka podporila záver o ústavnej neudržateľnosti postupu krajského súdu v napadnutom konaní (bod 4 výroku tohto rozhodnutia).

29. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu